

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ

29-35-69, 628-37-04

21-07-57, 628-90-17

UL. ŻURAWIA 4A, SKR.PT.24

00-503 W A R S Z A W A

TELEFAX: 29-40-89

BS/77/63/93

MOJA MIEJSCOWOŚĆ POSTRZEGANIE ZMIAN NA POZIOMIE LOKALNYM

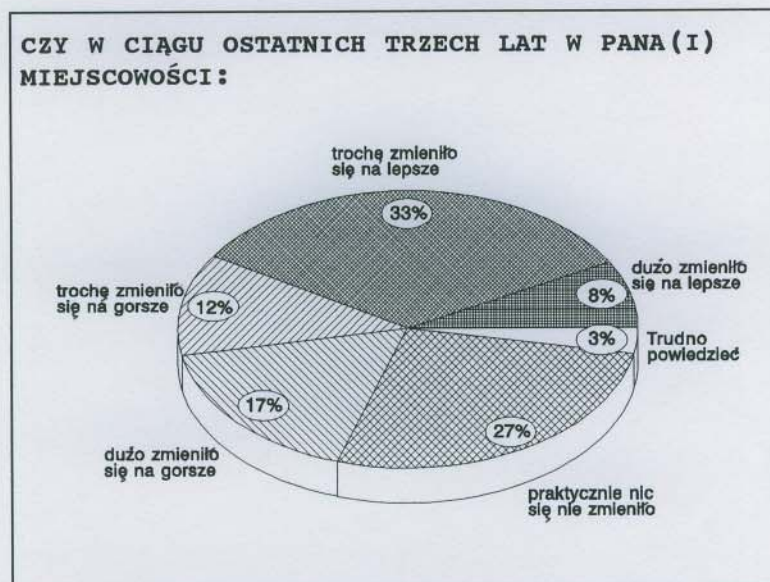
Komunikat z badań

Warszawa, czerwiec 1993 r.

UWAGA: Przedruk materiałów CBOS w całości lub w części oraz wykorzystanie danych empirycznych jest dozwolone wyłącznie z podaniem źródła.

◆ Na podstawie analizy regresji można stwierdzić, że na zadowolenie z obecnego miejsca zamieszkania najbardziej wpływa wygląd miejscowości, stan służby zdrowia oraz zakres pomocy dla najuboższych.

◆ Ponad 40% ankietowanych, czyli nieco więcej niż w czerwcu zeszłego roku, stwierdziło, że w ciągu ostatnich trzech lat w ich miejscowości nastąpiły zmiany na lepsze. Zmiany na gorsze dostrzegło 30% respondentów.

◆ Najbardziej pozytywnie oceniają zmiany w swojej miejscowości ludzie młodzi, do 24 roku życia, mieszkańcy miast średniej wielkości i respondenci z regionu środkowozachodniego.

◆ Ponad połowa ankietowanych najbardziej dramatycznie postrzega sytuację na lokalnych rynkach pracy. W dalszej kolejności niepokoi zły stan dróg i trudna sytuacja w służbie zdrowia.

Zmiany dokonujące się w Polsce od 1989 roku były postrzegane przede wszystkim jako przekształcenia na poziomie centralnym, dotyczące głównie ustroju, całego systemu władzy, instytucji państwa i jego administracji. Wybory do władz lokalnych i reforma samorządowa w pewnym stopniu naruszyły to przekonanie, ale nie zdołały go zmienić. Prawdziwe zmiany bowiem społeczeństwo dostrzega na ogół wtedy, kiedy może je zobaczyć wokół siebie, odczuć ich efekty w najbliższym otoczeniu.

W tej sytuacji postawiliśmy pytanie, czy - zdaniem ankietowanych - te trzy lata zmieniły coś w miejscowości, w której mieszkają, a jeśli zmieniły, to co i w jakim kierunku. Jak na obecnym etapie transformacji ustrojowej, w przeddzień reformy administracji terenowej postrzegane są problemy lokalne i jak jest oceniany sposób ich rozwiązywania?

Trzy lata z perspektywy lokalnej - zmiana na lepsze, na gorsze czy też stagnacja?

Na podstawie wyników badania CBOS¹ z kwietnia '93 można stwierdzić, że zdecydowana większość respondentów (83%) jest zadowolona z tego, że mieszka w danej miejscowości. Niezadowolenie z tego powodu wyrażało 15% ankietowanych. W stosunku do badania z czerwca² zeszłego roku odsetki te pozostały niemal nie zmienione.

Tabela 1

w procentach

<i>Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zadowolony(a) czy też niezadowolony z tego, że mieszka Pan(i) w tej miejscowości?</i>	Wskazania respondentów według terminów badań	
	czerwiec '92	kwiecień '93
Bardzo zadowolony(a)	33	34
Raczej zadowolony(a)	50	49
Raczej niezadowolony(a)	10	10
Bardzo niezadowolony(a)	4	5
Trudno powiedzieć	3	2

¹ Badanie "Sprawy Polski i Polaków" (9) przeprowadzono w dniach 17-26 kwietnia 1993 r. na 1452-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Sondaż "Sprawy Polski i Polaków" (7), 15-17 czerwca '92 (N=1222).

Okazuje się, że Polacy są przywiązani do swojej miejscowości i przywiązanie to pogłębia się wraz z wiekiem. Aż 90% osób w wieku powyżej 65 roku życia wyraziło zadowolenie z obecnego miejsca zamieszkania. Najwięcej niezadowolonych (22%) było wśród ludzi młodych, respondentów w wieku 25 - 34 lat, a więc wieku biologicznie i społecznie najbardziej sprzyjającym przemieszczaniu się i ekspansji.

Do swoich miejscowości w jednakowym stopniu przywiązani są zarówno mieszkańcy wsi, jak i miast (niezależnie od ich wielkości). Największe poczucie lokalnego zakorzenienia zanotowano w regionie środkowozachodnim, obejmującym m.in. Wielkopolskę (91%); najniższe - na tzw. ziemiach odzyskanych: w regionach zachodnim (75%) i południowo-zachodnim (78%), zasiedlonych po drugiej wojnie światowej przez ludność napływową.

Poziom zadowolenia lub niezadowolenia jest związany być może nie tylko z poczuciem zakorzenienia, ale także np. z terytorialnym rozkładem wielkości bezrobocia. Najmniej zadowoleni bowiem okazali się wstępujący w dorosłe życie i potencjalnie najbardziej zagrożeni brakiem pracy uczniowie i studenci (27% niezadowolonych) oraz bezrobotni (25%).

Wyrażaniu zadowolenia z miejscowości, w której się mieszka, w pewnym, choć niezbyt dużym stopniu, sprzyja sposób postrzegania zmian zachodzących w ostatnich trzech latach. Wśród respondentów deklarujących zadowolenie 45% stanowiły osoby stwierdzające, że w ich miejscowości nastąpiły zmiany na lepsze, a ponad połowa stwierdziła, że nic się nie zmieniło bądź zmieniło na gorsze. Ta przewaga opinii negatywnych pozwala wyrazić przypuszczenie, że ludzie zadowoleni ze swojej miejscowości niekoniecznie są zadowoleni dlatego, że w ostatnich latach zmieniło się w niej coś na lepsze. Być może decyduje tu właśnie raczej poczucie przywiązania i zakorzenienia lub lokalny patriotyzm.

Spośród ankietowanych, objętych badaniem w kwietniu '93, ponad 40% stwierdziło, że w ich miejscowości w ciągu ostatnich trzech lat generalnie zmieniło się na lepsze, niemal 30% wyraziło opinię, że na gorsze, a 27% było zdania, że nic się nie zmieniło.

Tabela 2

w procentach

Czy w ciągu ostatnich trzech lat w Pana(i) miejscowości:*	Wskazania respondentów według terminów badań		
	luty '92	czerwiec '92	kwiecień '93
- zmieniło się na lepsze	35	34	41
- praktycznie nic się nie zmieniło	41	32	27
- zmieniło się na gorsze	24	30	29
Trudno powiedzieć	0	4	3

* W badaniu z lutego '92 pytanie brzmiało: "Czy w ciągu ostatnich dwóch lat w Pana(i) gminie (mieście): ..."

Od lutego³ zeszłego roku o około 5% wzrósł odsetek respondentów dostrzegających zarówno zmiany na lepsze, jak i na gorsze. Największy wzrost opinii pozytywnych nastąpił między czerwcem '92 a kwietniem '93. Od lutego ubiegłego roku systematycznie maleje odsetek głosów stwierdzających, że w miejscowości zamieszkiwanej przez respondenta nic się nie zmieniło.

Ludzie młodzi, do 24 roku życia najbardziej pozytywnie oceniają zmiany w swojej miejscowości. W kolejnych badaniach w tej grupie wiekowej wyraźnie zwiększa się różnica między ocenami, że zmieniło się na lepsze, a tym, że zmieniło się na gorsze, choć jednocześnie wzrasta nieco odsetek niezadowolonych. Maleje natomiast liczba tych, którzy twierdzą, że nic się nie zmieniło.

Tabela 3

w procentach

Czy w ciągu ostatnich trzech lat w Pana(i) miejscowości:*	Wskazania respondentów (do 24 roku życia) według terminów badań		
	luty '92	czerwiec '92	kwiecień '93
- zmieniło się na lepsze	40	44	58
- zmieniło się na gorsze	19	17	22
- praktycznie nic się nie zmieniło	41	39	19

* W badaniu z lutego '92 pytanie brzmiało: "Czy w ciągu ostatnich dwóch lat w Pana(i) gminie (mieście): ..."

³ Sondaż "Wybory lokalne" (2), 24-26 lutego '92, reprezentatywna próba kwotowa dorosłych mieszkańców gmin, w których odbywały się wybory (N=1000).

Respondenci w wieku około pięćdziesięciu lat⁴ jako jedyna grupa wiekowa w trzech kolejnych badaniach częściej wskazywali na pogorszenie się sytuacji niż zmianę na lepsze⁵. Są to ludzie jeszcze aktywni zawodowo, którzy w ostatnich trzech latach najdotkliwiej odczuli, że większa część ich dotychczasowej aktywności, zwłaszcza zawodowej, albo była niepotrzebna, albo została zmarnowana, albo generalnie w skali kraju przyniosła więcej szkód niż zysków. Poza tym w minionym, teraz całkiem przewartościowanym, okresie przeżyli swoją młodość i najlepsze lata. Nie musi to wiązać się z poczuciem uczestnictwa w "budowie komunizmu", ale rodzi pewien emocjonalny dystans wobec dokonujących się obecnie zmian. Stąd może ich wyjątkowy krytycyzm wobec tego, co nowe.

Ciekawych informacji dostarcza zestawienie cech socjodemograficznych dwóch grup respondentów: tych, którzy w badaniu z kwietnia '93 stwierdzili, że w ostatnim okresie w ich miejscowości zmieniło się na lepsze, z tymi, którzy uważają, że zmieniło się na gorsze lub nic się nie zmieniło. Odsetek tych ostatnich można by traktować jako pewien wskaźnik poczucia stagnacji i niezadowolenia z dokonujących się od trzech lat zmian, wskaźnik odnoszący się oczywiście tylko do poziomu lokalnego.

W takim porównaniu bezwzględną przewagę opinii pozytywnych o zmianach dokonujących się w ostatnich trzech latach wykazują ludzie młodzi, mieszkańcy miast od 100 tys. do 500 tys. ludności oraz respondenci z regionu środkowozachodniego.

Wśród grup społeczno-zawodowych dokonujące się zmiany najbardziej pozytywnie oceniają uczniowie i studenci, pracownicy fizyczno-umysłowi oraz prywatni przedsiębiorcy. Zadowolenie pracowników fizyczno-umysłowych wynika zapewne stąd, że grupę tę stanowią m.in. kierownicy i pracownicy sklepów, hurtowni, restauracji, hoteli i innych tego typu placówek usługowych, które w przeważającej mierze zostały sprywatyzowane i działają na nowych zasadach.

⁴ W badaniu z lutego '92 zastosowano inny podział na grupy wiekowe: do 24 lat, 25-29 lat, 30-39, 40-49, 50-59, 60 lat i więcej, stąd ograniczona porównywalność tych danych - we wszystkich powtarza się grupa wieku w przedziale 50-54 lata.

⁵ Szczegółowe zróżnicowanie przedstawiono w tabelach aneksowych.

Poziom wykształcenia, a także wielkość dochodów na jedną osobę oraz ocena własnych warunków materialnych wpływają na zróżnicowanie ocen zachodzących zmian. Im wyższe wykształcenie (wyższy poziom dochodów, lepsza ocena własnej sytuacji materialnej), tym częstsze postrzeganie zmian na lepsze. I odwrotnie - im niższe wykształcenie (niższy poziom dochodów, gorsza ocena sytuacji materialnej), tym częstsze opinie, że tak naprawdę nic się nie zmieniło, a jeśli się zmieniło, to na gorsze.

Wpływ na oceny respondentów mają także określone sympatie polityczne. Ludzie deklarujący poglądy lewicowe ponad dwa razy częściej wskazywali na stagnację lub zmianę na gorsze niż na poprawę (różnica 38%). Natomiast ankietowani opowiadający się za prawicą dostrzegali raczej zmiany na lepsze niż stagnację bądź pogorszenie się sytuacji w ich miejscowości.

W kwietniowym badaniu nie odnotowano zależności między oceną rozwoju sytuacji w kraju a postrzeganiem zmian w swojej miejscowości. Jest to spostrzeżenie interesujące, choć trudne do jednoznacznego zinterpretowania. W obu poprzednich badaniach ten związek był wyraźny - opinie, że sytuacja w kraju zmierza w dobrym kierunku, sprzyjały częstszemu postrzeganiu zmian w swojej miejscowości jako zmian na lepsze. W badaniu z lutego '92 respondenci pozytywnie oceniający kierunek rozwoju sytuacji w kraju przeszło czterokrotnie częściej niż pozostali wskazywali też, że w ich miejscowości dużo zmieniło się na lepsze (w czerwcu '92 - dwukrotnie częściej). Obecnie zależność taka całkowicie zanikła, a nawet lekko się odwróciła. Wśród respondentów stwierdzających, że sytuacja w kraju zmierza w dobrym kierunku, przeważa opinia, że w miejscu ich zamieszkania nic się nie zmieniło, a jeśli nawet się zmieniło, to na gorsze. Natomiast spośród ankietowanych negatywnie oceniających rozwój sytuacji w kraju połowa (51%) była zdania, że w ich miejscowości dużo zmieniło się na lepsze, a niespełna połowa (48%) wskazywała na stagnację lub zmianę na gorsze. Czyżby zatem "globalny" punkt widzenia kierunku rozwoju sytuacji w kraju uniezależnił się od oceny zmian, które widać za oknem?

Problemy lokalne i ich rozwiązywanie

Respondentom przedstawiliśmy listę wybranych spraw i problemów i zapytaliśmy, jak oceniają sposób ich rozwiązywania w swojej miejscowości.

Tabela 4

w procentach

<i>Jak Pan(i) ocenia sytuację w swojej miejscowości w zakresie:</i>	Wskazania respondentów		
	dobrze	źle	trudno powiedzieć
- oświaty i szkolnictwa	45	45	10
- służby zdrowia	41	54	5
- ochrony środowiska	26	64	10
- bezpieczeństwa obywateli	45	50	5
- gospodarowania gruntami przez miejscowe władze	27	33	40
- pomocy najuboższym	28	46	26
- komunikacji miejskiej	63	31	6
- komunikacji z innymi miejscowościami	64	26	10
- stanu dróg	24	73	3
- zaopatrzenia w wodę	71	27	2
- sytuacji mieszkaniowej	43	48	9
- możliwości znalezienia pracy	7	87	6
- wyglądu miejscowości	63	33	4
- pracy urzędów administracji	42	36	22
- pracy radnych	27	33	40

Respondenci najbardziej dramatycznie widzą w swojej miejscowości możliwość znalezienia pracy. Źle oceniają także stan dróg oraz sytuację w zakresie ochrony środowiska.

Najbardziej pozytywnie oceniono stan zaopatrzenia w wodę, rozwiązania w zakresie komunikacji zbiorowej oraz wygląd miejscowości.

Ankietowanym najtrudniej przychodziło ocenić pracę radnych oraz sytuację w dziedzinach podlegających kompetencjom rozmaitych urzędów: w gospodarce gruntami, pomocy najuboższym, a także pracę samych urzędów.

Stosunkowo duże zróżnicowania w ocenie sytuacji w poszczególnych dziedzinach odnotowano między wsią a miastem (tym większe, im większa miejscowość). Różnice dotyczą nie tylko takich oczywistych problemów, jak: ochrona środowiska, bezpieczeństwo czy sytuacja mieszkaniowa, ale także ocen służby zdrowia, oświaty, stanu dróg i gospodarki gruntami przez władze.

Mieszkańcy wsi dużo lepiej oceniali pracę urzędów administracji, być może dzięki częstszym z nimi kontaktom. Co drugi mieszkaniec wsi stwierdził, że pracują one dobrze, podczas gdy w największych miastach mniej niż co szósty. Co czwarty respondent z największych miast stwierdził też, że nie wie nic na temat pracy tych urzędów.

Podobna była ocena pracy radnych. Co drugi mieszkaniec największych miast nie umiał nic powiedzieć o ich pracy, a tylko co dwudziesty stwierdził, że pracują dobrze. Na wsi zaś co trzeci mieszkaniec pozytywnie ocenił pracę radnych. Być może oprócz częstości kontaktów ma tu znaczenie fakt, że reforma samorządowa, której dokonano w Polsce, była właściwie przystosowana do gmin wiejskich i, jak dziś już dość powszechnie się ocenia, nie nadawała się do regulacji życia zbiorowego w wielkich miastach. Wydaje się, że oceny respondentów to potwierdzają.

Jedynie w zakresie możliwości znalezienia pracy mieszkańcy wsi (zresztą podobnie jak mieszkańcy pozostałych miast) czterokrotnie gorzej oceniają swoją sytuację niż respondenci z miast największych.

Na podstawie analizy regresji można stwierdzić, że na **zadowolenie** z obecnego miejsca zamieszkania spośród wszystkich wymienionych tu czynników najbardziej wpływa wygląd miejscowości, stan służby zdrowia oraz zakres pomocy dla najuboższych. Natomiast przy ocenie **zmian**, jakie zaszły w ciągu ostatnich trzech lat w najbliższym otoczeniu, brano pod uwagę przede wszystkim wygląd miejscowości oraz możliwość znalezienia pracy. W mniejszym stopniu wpływał na oceny stan oświaty, służby zdrowia i komunikacji.

Tę samą listę problemów przedstawiono respondentom z prośbą, by wskazali na niej największe bolączki występujące w ich miejscowości.

RYS. 1. ROZKŁAD ODPOWIEDZI NA PYTANIE:
KTÓRE Z TYCH SPRAW SĄ, PANA(I) ZDANIEM, NAJWIĘKSZĄ
BOLĄCZKĄ W PANA(I) MIEJSCU ZAMIESZKANIA?

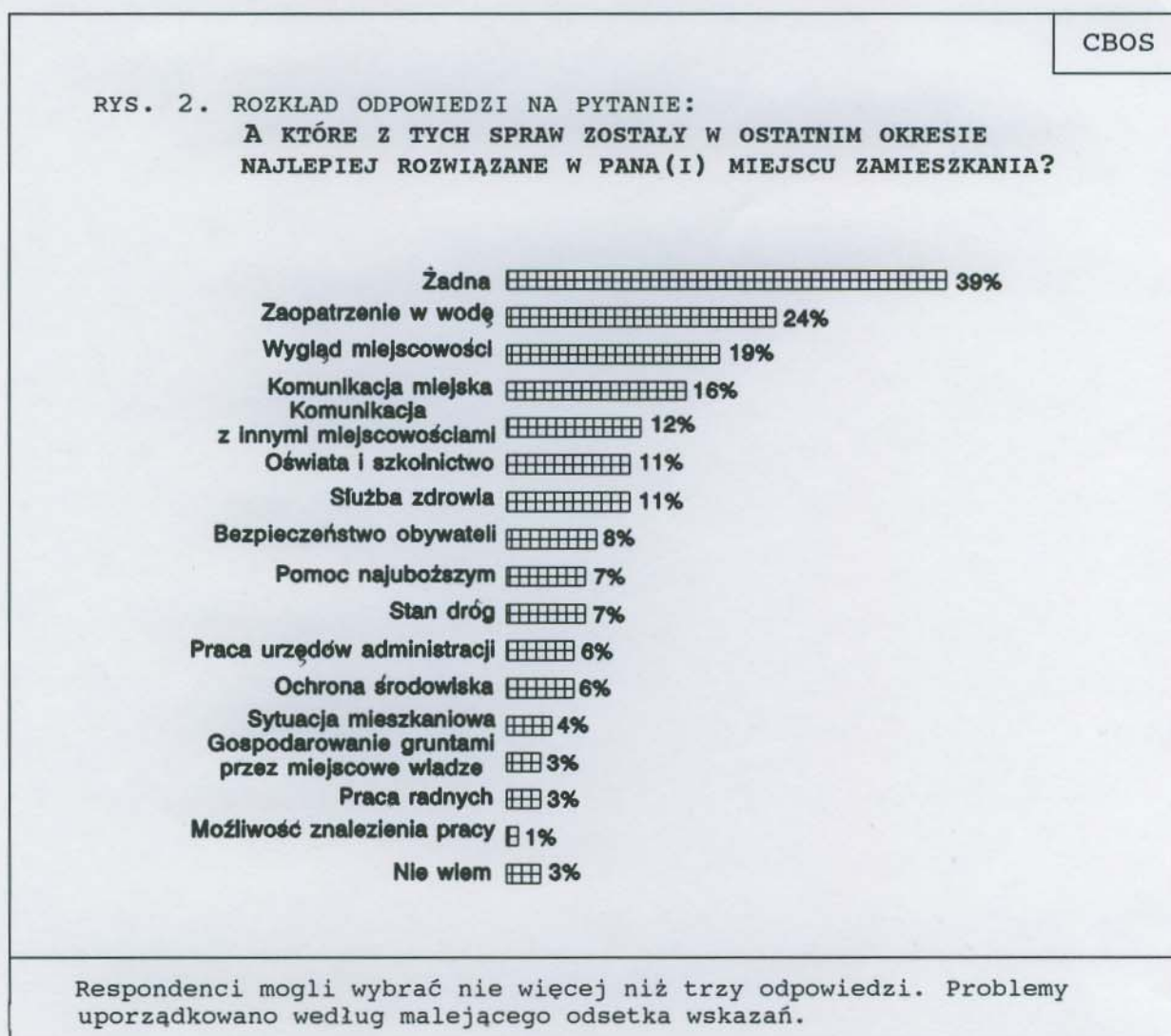

Respondenci mogli wybrać nie więcej niż trzy odpowiedzi. Problemy uporządkowano według malejącego odsetka wskazań.

Zupełnie inaczej sformułowane, choć podobne, jeśli chodzi o zakres treściowy, pytanie, zadano respondentom w lutym '92. Brzmiało ono: "Jaką sprawą, problemem dotyczącym pańskiej gminy (miasta) zajął(ęła)by się Pan(i) w pierwszej kolejności, gdyby był(a) Pan(i) radnym w swojej gminie?" Jeśli porównamy tylko hierarchię przedstawianych problemów, to okazuje się, że cała ich struktura w zasadzie od zeszłego roku pozostała bez zmian. W kwietniu '93 częściej wskazywano jedynie problemy służby zdrowia (można jednak przypuszczać, że respondenci nie kojarzyli ich z zakresem kompetencji radnego) oraz problemy związane z bezpieczeństwem obywateli i pomocą najuboższym.

Wyniki kwietniowego sondażu wskazują, że na szczeblu lokalnym najbardziej dotkliwe są trudności ze znalezieniem pracy. Stanowi to najistotniejszy problem dla bezrobotnych, osób najmniej zarabiających, rolników i robotników niewykwalifikowanych. Stan dróg najbardziej daje się we znaki respondentom mieszkającym we wschodnich regionach naszego kraju. Służba zdrowia jest problemem dla mieszkańców wielkich miast (i to tym większym, im większe miasto) oraz dla respondentów z regionu północnego. Na brak poczucia bezpieczeństwa wskazywali mieszkańcy największych miast. Robotnicy niewykwalifikowani ponad dwa razy częściej niż inne grupy aktywne zawodowo zgłaszali pomoc najuboższym jako bolączkę w swoim miejscu zamieszkania. Zaopatrzenie w wodę jest istotnym problemem dla co piątego mieszkańca wsi.

Respondentów poproszono także, by wypowiedzieli się, które z przedstawionych im spraw zostały w ich miejscowości najlepiej rozwiązane.

Dla niemal 40% respondentów żadna z przedstawionych im spraw nie została dobrze rozwiązana. Takiej ocenie sprzyjają: niższe wykształcenie, starszy wiek, deklarowany brak zainteresowania polityką, nieumiejętność określenia własnych poglądów politycznych i kierunku, w którym zmierza kraj.

Największy postęp odnotowano w zaopatrzeniu w wodę, co jest być może związane z realizacją programu zaopatrzenia wsi w wodę. Problem wyglądu, bardzo istotny, jak się okazało, przy ocenie stopnia zadowolenia z miejsca zamieszkania, został najlepiej rozwiązany w regionie północnym. Ludzie młodzi oraz mieszkańcy miast średniej wielkości także częściej niż pozostali badani zwracali uwagę na poprawę w wyglądzie zamieszkiwanej miejscowości.

Ogólnie można stwierdzić, że za najlepiej rozwiązane uznawano problemy łączące się z przemianami rynkowymi, a jednocześnie takie, których rozwiązywanie nie wymagało zaangażowania wielkiego kapitału. Przykładów może być wiele. Jeśli chodzi o wodę, mogą to być np. lokalne inicjatywy budowy wodociągów. Na wygląd miejscowości składa się zarówno troska nowych władz samorządowych, jak i bardziej dbający o stan i czystość swojego otoczenia sprywatyzowany handel, ale także sprywatyzowane przedsiębiorstwa komunalne, zajmujące się sprzątaniem czy wywozem śmieci. W zakresie komunikacji na znaczną poprawę wpłynęło wprowadzenie nowych prywatnych linii komunikacyjnych, a w niektórych gminach - sprywatyzowanie połączeń komunikacyjnych nieopłacalnych dla przedsiębiorstw komunalnych.

Natomiast najniżej na tej liście, a przy tym wysoko na liście bolączek znalazły się, poza bezrobociem oraz niezadowoleniem z pracy urzędów i radnych, takie problemy, których rozwiązywanie ciągle w największym stopniu zależy od władz centralnych. Przykładem może być stan dróg, gdzie dominuje bałagan kompetencyjny (część dróg podlega wojewodom, część gminom) i utrzymujące się wśród obywateli poczucie ciągłego braku sensownych rozwiązań w tym zakresie. Podobnie sytuacja mieszkaniowa czy ochrona środowiska - bez rozwiązań systemowych w skali ponadlokalnej, te problemy wciąż pozostaną dla Polaków nie rozwiązana "bolączką".

★

★

★

Zmiany widziane z perspektywy społeczności lokalnych postrzegane są jako prowadzące ku lepszej rzeczywistości. Wzrost optymizmu jest najbardziej zauważalny wśród ludzi młodych, którzy w zmianach tych upatrują swoich największych szans. Widać go także wśród pracowników fizyczno-umysłowych oraz prywatnych przedsiębiorców - a więc tych grup społeczno-zawodowych, które - jak się zdaje - dotąd najbardziej skorzystały z dobrodziejstw urynkowania i prywatyzacji. Regionalnie najbardziej pozytywnie postrzega się zmiany w regionie środkowozachodnim.

A N E K S

Tabela 1. Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zadowolony(a) czy też niezadowolony(a) z tego, że mieszka Pan(i) w tej miejscowości? (%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	83	15	2	1446
Płeć				
Mężczyźni	81	17	2	668
Kobiety	85	13	2	778
Wiek				
do 24 lat	79	17	4	211
25-34	77	22	1	267
35-44	86	12	2	290
45-54	80	18	2	213
55-64	86	13	2	235
65 lat i więcej	90	9	2	230
Miejsce zamieszkania				
Wieś	82	16	2	571
Miasto do 20 tys.	86	11	3	156
od 21 do 100 tys.	81	16	3	277
101-500 tys.	83	16	1	241
501 tys. i więcej mieszk.	85	14	2	202
Region				
Północny	88	12	0	140
Zachodni	75	22	3	159
Środkowo-zachodni	91	8	1	213
Środkowy	86	13	1	279
Wschodni	82	13	5	200
Południowo-wschodni	80	18	2	212
Południowo-zachodni	78	20	2	244
Wykształcenie				
Podstawowe	83	15	1	532
Zasadnicze zawodowe	82	17	1	358
Średnie	83	14	3	447
Wyższe	82	15	2	110
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	86	12	2	99
Prac.umysl.niż.szczebła	86	13	1	136
Pracownicy fiz.- umysl.	82	16	2	73
Robotnicy wykwalifikowani	82	16	1	161
Robotnicy niewykwalifik.	85	15	0	87
Rolnicy	84	15	1	123
Prywatni przedsiębiorcy	87	12	1	54
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	85	12	3	426
Uczniowie i studenci	67	27	6	64
Bezrobotni	73	25	2	117
Gospodynie domowe i inni	84	14	1	104
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys.zł	78	22	1	133
500 tys. - 999 tys.	80	18	2	357
1000 tys. - 1499 tys.	84	14	2	399
1500 tys. - 1999 tys.	88	11	1	235
2000 tys. i powyżej	84	14	2	273
Ocena własnych war. mater.				
Złe	76	22	2	599
Średnie	87	11	2	608
Dobre	89	11	1	239
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	87	10	3	107
Raz w tygodniu	86	13	2	860
Kilka razy w roku	77	20	3	337
W ogóle nie uczestniczy	77	21	2	136
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry kierunek	86	13	2	76
Zły kierunek	85	14	2	363
Trudno powiedzieć	87	10	3	281
Deklarowane poglądy polityczne				
Lewica	78	20	2	250
Centrum	86	12	2	425
Prawica	82	17	1	266
Trudno powiedzieć	84	14	2	503
Zainteresowanie polityką				
Duże	83	15	2	168
Średnie	82	17	1	558
Bardzo małe/ żadne	84	14	2	702

Tabela 2. Czy w ciągu ostatnich trzech lat w Pana(i) miejscowości zmieniło się na lepsze, na gorsze czy nic się nie zmieniło? (%)

	Zmieniło się na lepsze	Zmieniło się na gorsze	Nic się nie zmieniło	Liczba osób
Ogółem	41	31	28	1408
Płeć				
Mężczyźni	40	32	27	653
Kobiety	42	29	29	755
Wiek				
do 24 lat	58	22	19	210
25-34	44	26	30	259
35-44	39	30	30	279
45-54	36	39	26	211
55-64	36	34	29	231
65 lat i więcej	36	32	31	216
Miejsce zamieszkania				
Wieś	36	31	33	556
Miasto do 20 tys.	42	32	27	152
od 21 do 100 tys.	40	36	24	271
101-500 tys.	53	24	22	236
501 tys. i więcej mieszk.	45	28	27	192
Region				
Północny	38	42	20	137
Zachodni	27	41	32	155
Środkowo-zachodni	51	24	25	212
Środkowy	38	32	30	264
Wschodni	39	37	24	195
Południowo-wschodni	43	28	28	206
Południowo-zachodni	48	19	33	239
Wykształcenie				
Podstawowe	33	36	31	513
Zasadnicze zawodowe	43	28	29	355
Średnie	48	26	26	431
Wyższe	50	29	21	109
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	44	30	26	97
Prac.umysł.niż.szczebła	47	30	24	129
Pracownicy fiz.- umysł.	62	15	23	72
Robotnicy wykwalifikowani	40	29	31	161
Robotnicy niewykwalifik.	43	33	24	87
Rolnicy	27	42	31	116
Prywatni przedsiębiorcy	60	20	19	53
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	34	34	32	414
Uczniowie i studenci	63	20	17	64
Bezrobotni	39	38	23	116
Gospodynie domowe i inni	45	20	36	99
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys.zł	30	37	33	126
500 tys. - 999 tys.	37	32	30	352
1000 tys. - 1499 tys.	39	33	28	389
1500 tys. - 1999 tys.	45	32	22	229
2000 tys. i powyżej	51	22	27	268
Ocena własnych war. mater.				
Złe	35	35	29	590
Średnie	43	28	29	582
Dobre	53	25	23	236
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	38	37	26	105
Raz w tygodniu	45	26	29	838
Kilka razy w roku	35	38	27	328
W ogóle nie uczestniczy	39	36	25	129
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry kierunek	47	32	21	75
Zły kierunek	51	27	22	362
Trudno powiedzieć	41	25	35	263
Deklarowane poglądy polityczne				
Lewica	31	43	26	248
Centrum	42	29	28	420
Prawica	52	22	26	257
Trudno powiedzieć	41	29	30	481
Zainteresowanie polityką				
Duże	43	28	28	161
Średnie	45	30	24	550
Bardzo małe/ żadne	38	31	31	680